



**Állatorvostudományi  
Egyetem**

# **Az ÁTE Munkahelyi Állatjóléti Bizottságának 2024. évi oktatási anyaga**

**Összeállította: dr. habil Fodor Kinga Ph.D.**

tanszékvezető egyetemi docens, ÁTE MÁB elnök

**Ellenőrizte: dr. Korsós Gabriella Ph.D.**

egyetemi adjunktus, ÁTE MÁB elnökségi tag

**Laborállat-tudományi és Állatvédelmi Tanszék**



## HOGYAN TUDJUK EGY ÁLLAT JÓLLÉTÉT MEGHATÁROZNI?



- Szaktudás
- Gyakorlat
- Megfigyelés
- Elemzés
- Továbbképzés
- Jogszályi háttér (!)



## EGY ÁLLAT FIZIOLÓGIAI SZÜKSÉGLETEI



### Az adott fajnak, fajtának ideális:

- Minőségű és mennyiségű takarmány, megfelelő módon felkínálva
- Folyamatosan rendelkezésre álló friss ivóvíz, megfelelő módon felkínálva (itatók típusa, száma, elhelyezése stb.)
- Tartáskörülmények: tartási hely (méret, kivitelezés), a levegő minősége (oxigéntartalom, tisztaság)
- Szélsőséges hőmérséklet/páratartalom/zaj elleni védelem
- Mozgási szabadság biztosítása, megfelelő élettér
- Fájdalommentesség
- Az egészségre ártalmas anyagoktól való távoltartás
- Szaporodással kapcsolatos szükségletek kielégíthetősége



## A FIZIOLÓGIAI SZÜKSÉGLETEK HIÁNYÁNAK TÜNETEI

**Szélsőséges esetben: elhullás**

**Elégtelen biztosítás esetén:**

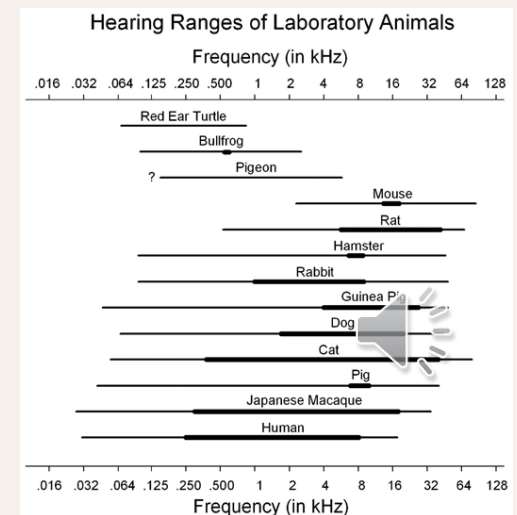
- Testsúlycsökkenés, az ideális kondíció alatti testsúly
- Dehidratio (bőrredő vizsgálat)
- Bőr- és szőrtünetek (szőrhullás, korpázás stb.)
- Immunszupresszió
- Depresszió (gubbasztás)
- Agresszió (önmaga és/vagy a társak ellen)
- Szaporodásbiológiai problémák (meddőség, alomfalás, alomelhagyás, agalactia stb.)



## EGY ÁLLAT BIZTONSÁGI SZÜKSÉGLETEI

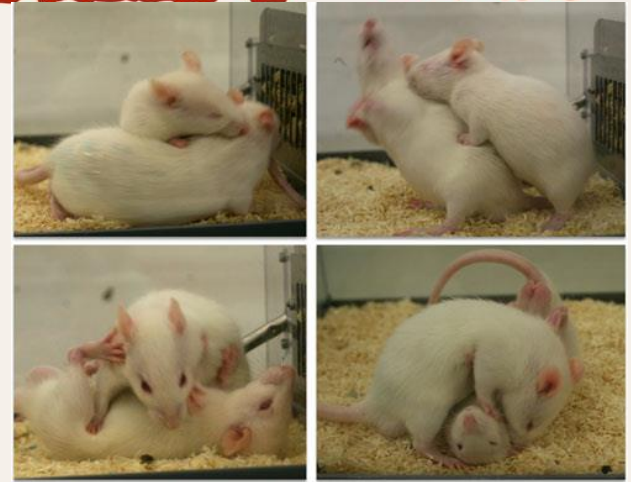
### Az adott fajnak, fajtának ideális:

- Védelem a külső – nem kifejezetten a szélsőséges – fizikai tényezők ellen (időjárás, levegő minősége, zaj- és szaghatások stb.)
- Védelem a szoros szociális környezet ellen (más állatok, emberek)
- Védelem a megbetegedések ellen (higiéniai szint fenntartása!!!)
  - folyamatos állategészségügyi felügyelet
  - külső és belső kórokozók elleni védelem
  - szükség esetén azonnali állategészségügyi ellátás megléte





## EGY ÁLLAT SZOCIÁLIS SZÜKSÉGLETEI



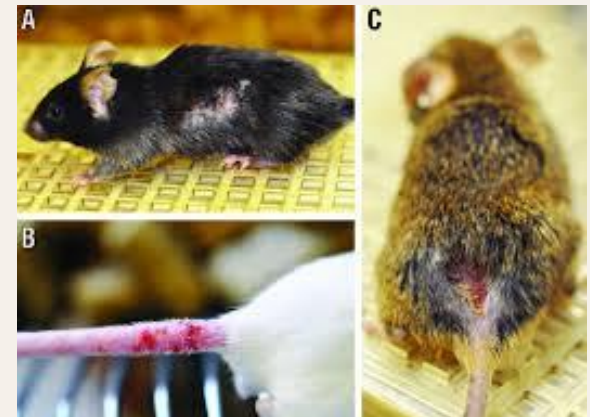
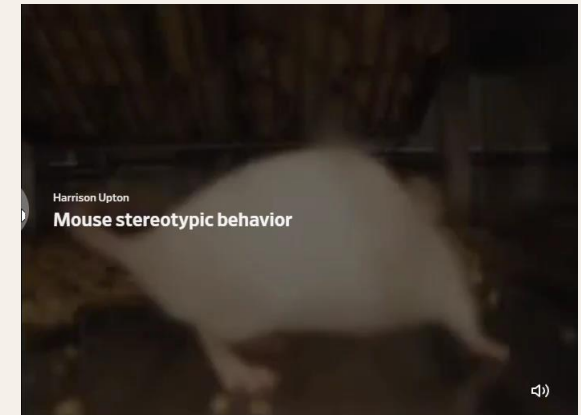
### Az adott fajnak, fajtának ideális:

- Állat-állat közötti kapcsolat fajon belül
  - dominanciaviszonyok, elegendő férőhely, egyedszám
- Állat-állat közötti kapcsolat fajok között
  - egymásra veszélyt jelentő fajok elkülönítése légtéren belül is! (pl. egér és patkány!)
- Állat-ember közötti kapcsolat
  - érintést nem tűrő, -tűrő, -kedvelő fajok, fajták
  - a szakszerű megfogás ismervei, feltételei
  - Az állatgondozó állattal szembeni viselkedése



## A BIZTONSÁGI ÉS A SZOCIÁLIS SZÜKSÉGLETEK HIÁNYÁNAK TŰNETEI

- Magatartásváltozások (eltérés a normális etogrammtól)
- Immunszuppresszió
- Agresszió és/vagy depresszió
- „Szétnövő” állomány
  - jelentős különbségek a kondícióban az állományon belül
- Szaporodásbiológiai problémák
  - Alomfalás, alomszétszórás,agalactia stb.
- „Érthetetlen” tünetek
- Negatív diagnosztikai boncolási eredmények





# QUALITY OF LIFE SCALE

## ÉLETMINŐSÉG KÉRDŐÍV

Gyakran érkeznek hozzánk a kérdés, hogy mikor érkeznek el az eutanázia ideje?

Erre a kérdésre keresték a választ Dr. Alice Villalobos és munkatársai, amikor elkészítette a „Quality of Life Scale”-t. Ez a pontozó skála segítséget nyújthat a gazdának objektíven meghozni a legnehezebb döntést.

A táblázatban értékelni kell a 7 alap életet meghatározó faktort 1-től 10-es skálán, ahol a 10-es a legjobb, míg az 1-es a legrosszabb.

### ÉLETMINŐSÉGET MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐ PONTSZÁM MAGYARÁZAT / PÉLDÁK

#### FÁJDALOM

- Vannak a kiskedvencünknek fájdalmai? Amennyiben igen, van lehetőség megfelelő fájdalomcsillapításra?
- Oxigénterápia szükséges? A légzés az egyik legfontosabb ezen a skálán, ugyanis a nehezített légzés igen nagy fájdalommal jár.

- 1 pont** - A kisállatnak láthatóan fájdalmai vannak fájdalomcsillapító gyógyszerek mellett is.
- 5 pont** - A kisállatnak a fájdalomcsillapító gyógyszerek az esetek többségében segítenek.
- 10 pont** - A kisállatnak nincsenek fájdalmai.

#### ÉHSÉG

- Eleget eszik a kisállatunk? Súlyát tartja?
- Szükség van kényszeretetésre vagy etetőszonda használatára?

- 1 pont** - Elutasítja az eleséget. Esetleg hányást vagy hasmenést tapasztalunk.
- 5 pont** - A megszokottól eltérően egyre lassabban vagy kevesebbet eszik a kisállat.
- 10 pont** - A megszokott módon, rendszeresen eszik.

#### HIDRATÁLTSAĞ / FOLYADÉKBEVITEL

- Képes annyi folyadékot bevinni a kisállatunk, hogy ne legyen kiszáradva?
- Tudunk-e bőr alá infúziót biztosítani, illetve szükséges-e?

- 1 pont** - Elutasítja az vizet. Esetleg hányást vagy hasmenést tapasztalunk.
- 5 pont** - A megszokottól kevesebbet vagy egyáltalán nem iszik a kisállat.
- 10 pont** - A megszokott módon, rendszeresen iszik.

#### HIGIÉNYIA

- Szükséges-e a kisállatunkat nekünk rendszeresen tisztán tartani, vagy magától képes rá? (pl. vizelet vagy bősárártás után.)
- Megoldható-e a felfekvések elkerülése, sebek tisztán tartása?

- 1 pont** - A kisállat a saját vizeletében és ürülékében fekszik, magát nem képes tisztán tartani és felfekvése van.
- 5 pont** - A kisállat segítségre szorul a tisztálkodásban, azonban nem fekszik az ürülékében.
- 10 pont** - Önmagát tisztán tudja tartani, a vizelet és bősárártás nem okoz problémát.

#### BOLDOGSÁG

- Mutat-e az állat örömet és érdeklődést? Figyelmes-e a körülötte lévő dolgokra? (pl. család, játékok)
- Esetleg a kisállatunk depressziós, magányos, szorongó, unatkozik vagy fél?

- 1 pont** - Nem tölt időt a családdal, elbújik, szorong, depressziós.
- 5 pont** - Az idő felét a családdal tölti és érdeklődést mutat.
- 10 pont** - Keresi a társaságot, érdeklődést mutat.

#### MOZGÁS

- Fel tud állni a kisállatunk segítség nélkül? Szükség van-e az állatnak emberi segítségre?
- Akar-e mozogni vagy sétálni?
- Vannak rohamai, esetleg botladozik?

- 1 pont** - Egyedül, azaz segítség nélkül nem tud mozogni a kisállat.
- 5 pont** - Gyógyszeres kezelés mellett tud mozogni, azonban fele annyira aktív, mint mikor egészséges volt.
- 10 pont** - A kisállat teljesen aktív, játékos.

#### TÖBB JÓ NAP, MINT ROSSZ NAP

- Amennyiben több rossz napja van az állatnak, mint jó, nem biztos, hogy megfelelő életminőséget tudunk számára biztosítani.
- Amikor az egészséges ember-állat kapcsolat már nem lehetséges, akkor a vég közel van.

- 1 pont** - A kisállat az idő legnagyobb részében elvonul, rossz kedvű, stresszes és fájdalmai vannak.
- 5 pont** - A kisállat az idő felében érdeklődő, jó kedvű, nem stresszes, kezeléssel fájdalommentesen él.
- 10 pont** - A kisállat jó kedvű, érdeklődő, nincsenek fájdalmai, nem szorul kezelésre.

#### ÖSSZPONTSZÁM (max 70)

Amennyiben az összpontszám 35, vagy az alatt van, nem tudunk kisállatunknak megfelelő életminőséget biztosítani kisállatunk számára. Ebben az esetben keressük fel kisállatunk kezelő állatorvosát.

**FONTOS!** A kérdőív csupán iránymutatásként szolgál, a diagnózishoz és kezeléshez mindenképp egyeztessen állatorvosával!





# EGY ÁLLAT TARTÁSÁNAK JOGSZABÁLYI FELTÉTELEI

## A munkakörünkkel kapcsolatos, vonatkozó jogszabályokat ismernünk KELL

- Különbség Büntető Törvénykönyvben, és az Állatvédelmi Törvényben definiált „állatkínzás” fogalmi között?
- Mettől számít egy állat „kísérleti” állatnak?
- A törvény tényleg csak a gerinces állatokat védi?
- *1998. évi 28. törvény az állatok védelméről és kíméletéről*
- *40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet az állatkísérletekről*
- *244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet az állatvédelmi bírságról*
- Felelősség: büntetőjogi (BTK), szabálysértési, anyagi (kártérítés PTK), fegyelmi (munkajogi), etikai (etikai bizottság)



[www.net.jogtar.hu](http://www.net.jogtar.hu)





## AZ ÁLLATKÍNZÁS FOGALMA - 2012. ÉVI C. TÖRVÉNY A BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYVRŐL

### 244. § (1) Aki

- a) gerinces állatot **indokolatlanul** oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben **indokolatlanul** olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) A büntetés büntett miatt **három évig terjedő szabadságvesztés**, ha az állatkínzást
  - a) az állat különös szenvedését okozva, b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva,
  - c) nagy nyilvánosság előtt, d) az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben meghatározott, az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás tartama alatt, vagy e) állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követik el.
- (3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást
  - a) mérge alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csalétek kihelyezésével több állat pusztulását okozva, vagy b) különös visszaesőként követik el.
- (4)\* A (3) bekezdés szerint büntetendő, aki az (1) bekezdés a) pontjában foglalt bűncselekményt szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követi el.
- (5)\* Aki a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (6)\* A (3) bekezdés b) pontja alkalmazásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény az állat pusztulását okozva elkövetett természetkárosítás, az állatkínzás, a tiltott állatviadal szervezése.

## AZ ÁLLATKÍNZÁS FOGALMA – 1998. ÉVI XXVIII. TÖRVÉNY AZ ÁLLATOK VÉDELMÉRŐL ÉS KÍMÉLETÉRŐL

### 3. § 4. *állatkínzás:*

az állat **szükségtelen**, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező **beavatkozás, bánásmód**, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely **tartós félelmet vagy egészségkárosodást** okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő –  
– **nem kísérleti célra szánt** – állategyed tenyésztése, szaporítása;



## ETIKAI DILEMMÁK: AZ 5 ÁLLATI SZABADSÁGJOG

**Roger Brambell (1965)**

**Farm Animal Welfare Council – FAWC (1979)**



### Mentesség:

- Éhség és szomjúság nélküli élet: elegendő friss ivóvíz és megfelelő minőségű, mennyiségű élelem biztosítása.
- Kényelmetlenség nélküli élet: megfelelő életkörnyezet biztosítása.
- Fájdalom, sérülés és betegség nélküli élet: sérüléstől és betegségtől való védelem, szükséges esetén állategészségügyi ellátás biztosítása.
- A normális viselkedési mód kiélésének lehetősége: megfelelő tartásrendszer, az azonos fajú állatok társaságának biztosítása.
- Félelem és gyötrelenség nélküli élet: a környezet és a bánásmód nem okoz pszichikai szenvedést.





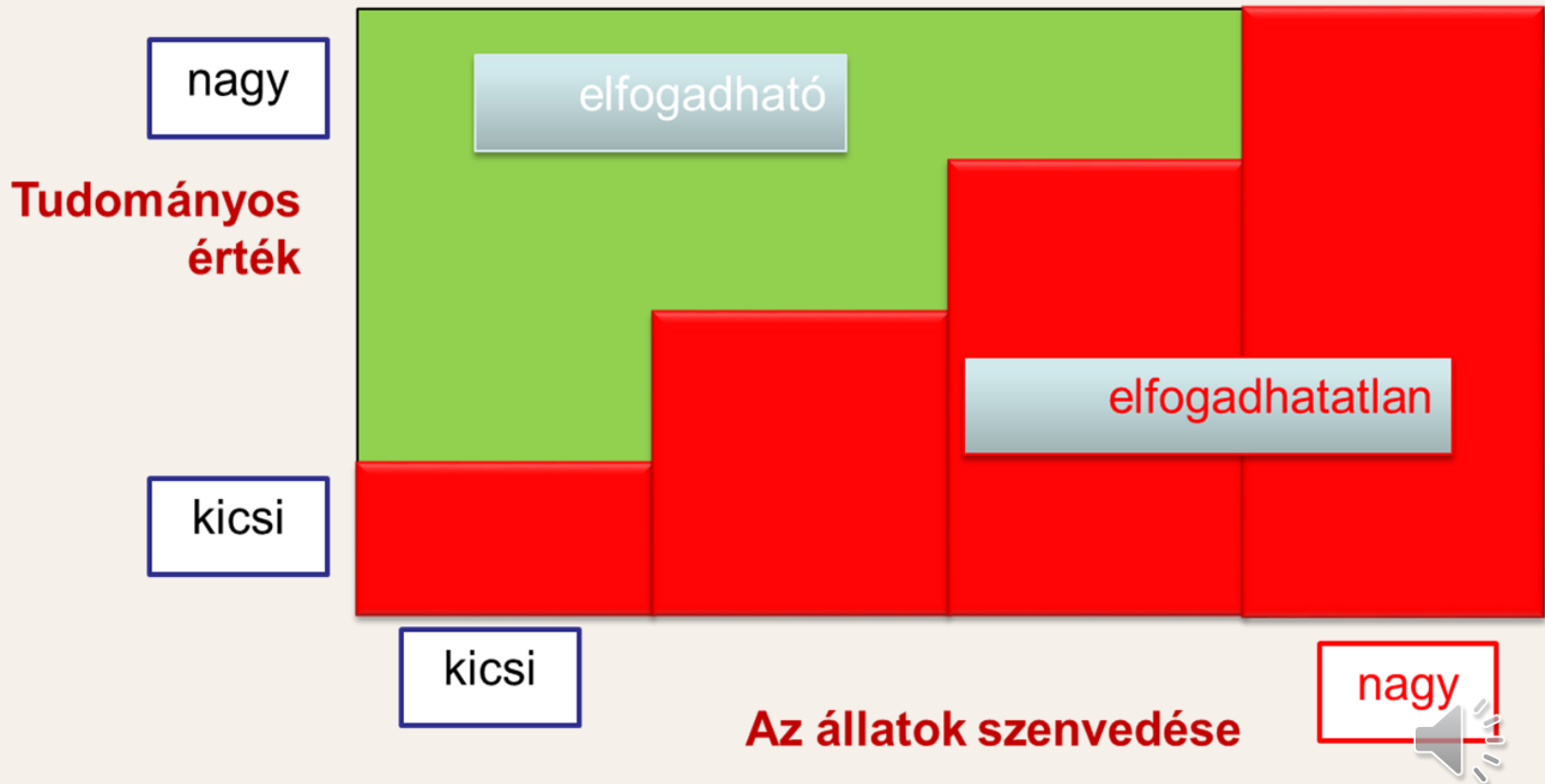
## ETIKAI DILEMMÁK: AZ 5 ÁLLATI SZABADSÁGJOG

Hogy biztosíthatók ezek kísérleti állatok esetében?

Állatkísérletek súlyossági besorolása:

- **„érzéstelenítéssel-túlaltatásos kísérlet”**: teljes mértékben általános érzéstelenítésben végzett kísérlet, amely után az állat nem nyeri vissza eszméjét
- **„enyhe kísérlet”**: az állatot valószínűsíthetően rövid ideig tartó enyhe fájdalom, szenvedés vagy kín éri, vagy amely során az állat jóléte vagy általános állapota nem romlik számottevően;
- **„mérsékelt kísérlet”**: az állatot valószínűsíthetően rövid ideig tartó mérsékelt fájdalom, szenvedés vagy kín éri, vagy amely során az állat jóléte vagy általános állapota valószínűsíthetően mérsékelten romlik;
- **„súlyos kísérlet”**: az állatot valószínűsíthetően súlyos fájdalom, szenvedés vagy kín éri, vagy hosszú ideig tartó mérsékelt fájdalom, szenvedés vagy kín éri, vagy, amely során az állat jóléte vagy általános állapota valószínűsíthetően jelentősen romlik;

## ETIKAI DILEMMÁK: AZ 5 ÁLLATI SZABADSÁGJOG





## 3R – 3CS SZABÁLY

### **Replacement (helyettesítés) – Csere**

- állatmentes alternatív módszerek alkalmazása – számítógépes modellezés, szövettenyészetek, kevésbé érzékeny (alacsonyabb rendű) állatok, oktatásnál videók, demó anyagok, modell bábuk használata stb.

### **Reduction (csökkentés) – Csökkentés**

- a lehető legkevesebb, de a kísérlet eredményességéhez még elegendő számú egyed használata
- egy kísérletből a lehető legtöbb eredményt levonni

### **Refinement (tökéletesítés) – Csillapítás**

- a lehető legkevesebb fájdalom, szenvedés, károsodás okozása, illetve kímélet a tartás és a beavatkozás során
- ha van már értékelhető eredmény, de az állat szenved, vagy szenvedése nem mérsékelhető, akkor a vizsgálatot be kell fejezni és az állat életét kíméletes módon ki kell oltani



## MI SZÁMÍT ÁLLATKÍSÉRLETNEK A JOGSZABÁLY ÉRTELMÉBEN?

- **Élő állaton** történő, **elsősorban tudományos** (továbbiak: 40/2013. Korm. rendelet 1.§ /1/; 1998. évi 28. tv. 26.§ /2/) céllal elvégzett vizsgálat, amely **minimum** a helyes állatorvosi gyakorlat szerint kivitelezett tűszúrás által okozott fájdalommal egyenértékű, vagy ahhoz hasonló kellemetlenséggel jár az állat számára
- Ha a jóllétre negatív hatással járó beavatkozás, tartásmód stb. éri az állatot függetlenül attól, hogy van-e tűszúrás

Nem mentesít az állatkísérleti besorolás alól:

- A fájdalomcsillapítás megléte
- A kutatás tudományos jelentősége
- Ha pl. az állattartásban „ez megszokott gyakorlat”
- Ha a vizsgálatokat „tudományos intézeten” kívül, pl. állatorvosi rendelőben, vagy mezőgazdasági haszonállattartó telepen végzik el







## MILYEN ÁLLAT KÍSÉRLETI CÉLÚ FELHASZNÁLÁSA ESETÉN KELL PROJEKTENGEDÉLYT KÉRNI?

- **Élő gerincesek**, beleértve, az önállóan táplálkozó lárvaállapotúakat, valamint az emlős magzatokat rendes fejlődésük utolsó harmadában
- **Élő lábasfejűek**
- **Magzatok**, ha a beavatkozás következményeit születésük után viselni kénytelenek fájdalom, szenvedés, kín, vagy maradandó egészségkárosodás formájában
- Tehát a gerinctelenekkel végzett vizsgálatok nem engedélykötelesek (kivéve az élő lábasfejűeket illetve a gerincesek lárva állapotú formáit), DE (!) az állatvédelmi törvény rájuk is vonatkozik (1998. évi 28 tv 6.§ /1/):
  - Az állatnak tilos **indokolatlan** vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani...



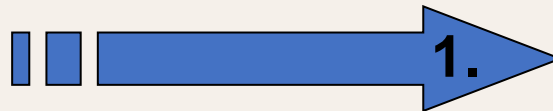
## **KÍSÉRLETI CÉLÚ FELHASZNÁLÁS ESETÉN AZ ALÁBBI ÁLLATFAJOK CSAK OLYAN TENYÉSZETEKBŐL SZEREZHETŐK BE, AMELYEK KIFEJEZETTEN KÍSÉRLETI CÉLRA TENYÉSZTETTE ŐKET:**

**Egér, patkány, tengerimalac, nyúl, szíriai aranyhörcsög, kínai törpehörcsög, mongol futóegér, kutya, macska, a nem emberszabású főemlős állatok összes faja, dél-afrikai karmosbéka, nyugati karmosbéka, gyepi béka, északi leopárdbéka, zebradánió**

Az állat beszerzési ára NEM ad mentességet ez alól!  
(„máshonnan sokkal olcsóbban meg lehet vásárolni, és csak arra van keret”)

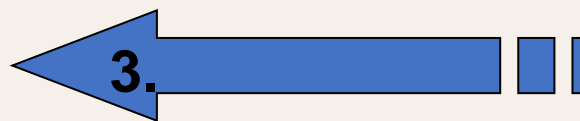
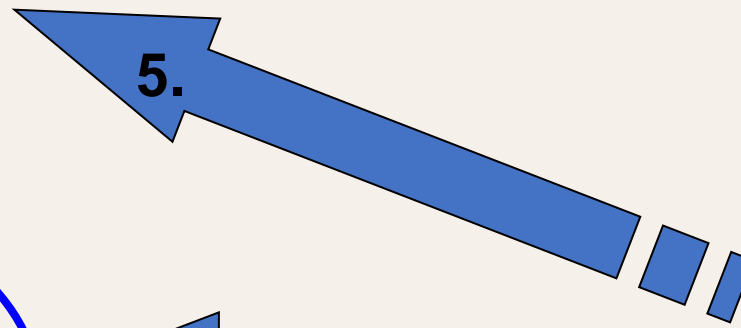
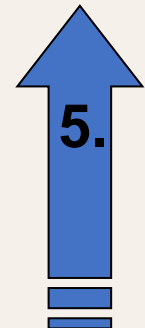
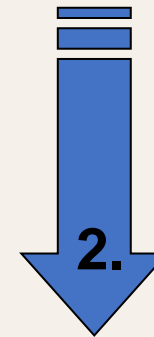


# AZ ÁLLATKÍSÉRLETI PROJEKTENGEDÉLYKÉRELEM KÉRÉSÉNEK MENETE AZ ÁLLATORVOSTUDOMÁNYI EGYETEMEN



- Konzultáció
- Az engedély megírása

Munkahelyi Állatjóléti  
Bizottság  
(MÁB)



Állatkísérleti  
Tudományos  
Etikai Tanács  
(ÁTET)

Vármegyei  
Kormányhivatal(ok)



# VIGYÁZZUNK ÁLLATAINKRA!

